

Proponowany projekt badawczy zakłada, że do pogłębionej analizy twórczości Brunona Jasińskiego niezbędne jest przyjęcie metodologii, kładących nacisk na społeczny i kulturowy kontekst jego dzieł. Umożliwi to uwydatnienie związków pomiędzy kategoriami estetyki i polityki, które zdaniem autora projektu odgrywają kluczową rolę w praktyce twórczej autora *Buta w butonierce*, wywierając istotny wpływ na podejmowane przezeń wybory estetyczne. Przyjęta w projekcie metoda zakłada zatem, że – by należycie ukazać związki między awangardowym, futurystycznym eksperymentem literackim a estetyką – należy zrezygnować z prób odczytujących tę twórczość w duchu autonomii estetycznej. Strukturalne analizy dzieł Jasińskiego (zarówno tych z okresu futuryzmu, jak i socrealizmu) skutecznie uniemożliwiają bowiem taką ich interpretację, która uwypuklałaby zaangażowanie ideowe twórcy w kolektywne kształtowanie habitusu (Bourdieu) II Rzeczypospolitej. Należy przy tym podkreślić, że choć w Polsce taka analiza twórczości najbardziej znanego z polskich futurystów byłaby nowością, to np. w języku angielskim badania nad twórczością Jasińskiego antycypujące związki estetyki i polityki zostały zainicjowane już w latach osiemdziesiątych XX w (Kolesnikoff) – niniejszy projekt badawczy ma na celu ich kontynuację oraz twórcze rozwinięcie.

Hipoteza badawcza zakłada, że do takiego odczytania tekstów Jasińskiego konieczne jest zastosowanie historyczno-kulturowych oraz ekonomicznych modeli analityczno-interpretacyjnych, zakładających relacyjność i kontekstualność dzieła literackiego oraz jego związki z polityczną nadbudową bazy społecznej. Bogaty dorobek literacki Jasińskiego – kanoniczny dla literatury europejskiej, o czym świadczyć może mnogość obcojęzycznych opracowań oraz, co zaznaczono w nocie wydawcy do powieści *Pałę Paryż*, jej wysokie (i to tylko na przełomie lat 20. i 30. XX w.), łącznie około milionowe nakłady w językach francuskim, niemieckim, angielskim i rosyjskim – domaga się reinterpretacji i wyrwania ze skostniałych schematów analitycznych, zacierających polityczno-społeczne uwarunkowania futurystycznego eksperymentu awangardowego.

Ramę metodologiczną dla proponowanego projektu stanowić będą teorie uwypuklające materialistyczny kontekst badanej twórczości, ze szczególnym uwzględnieniem języków teoretycznych poetyki kulturowej i nowego historycyzmu (Greenblatt, Montrose, Veenser, Spivak), materializmu mniejszościowego (Benjamin, Pospiszył) oraz takich pojęć-narzędzi jak nomadologia, deterytorializacja i literatura mniejsza (Deleuze, Guattari). Dopasowane w ten sposób do przedmiotu badań instrumentarium analityczne pozwoli na przekroczenie dominujących stan badań orientacji biografistycznej i estetyzującej oraz na zaakcentowanie wiodącej roli rzeczywistości społecznej w twórczości Brunona Jasińskiego. Zaakcentuje również istotną dla tej twórczości kategorię prospekcji dziejowej, *spiritus movens* futurystycznego paradygmatu sztuki. Wybrana w ten sposób metodologia wyeksponuje uwikłania ideowe twórczości Jasińskiego. Zgodnie z tezami Jacquesa Rancière'a zakładającymi, że nie da się oddzielić sfery estetyki od obszaru polityczności, gdyż każda walka polityczna jest w swej istocie walką o określony obraz świata, który następnie przekłada się na język sztuki, badania dotyczące będą całości postulatów społeczno-ekonomicznych, jakie można odnaleźć w tekstach literackich i publicystycznych Jasińskiego oraz związków projektowanego przezeń pola społecznego z wyborami estetycznymi.

Proponowane w niniejszym projekcie odczytanie dorobku artystycznego Brunona Jasińskiego wpłynąć może nie tylko na zmianę postrzegania jego twórczości, ale także wpisać się w szeroko rozumianą dyskusję na temat polskiej świadomości narodowej i kształtu „polskiego” imaginarium (Taylor), bezdyskusyjnie zdominowanego przez pamięć o hegemonicznej kulturze szlacheckiej: twórczość Jasińskiego w znacznej mierze dotykała bowiem zagadnień związanych z wykluczeniem nie tyle jednostek, ile całych grup społecznych (*Pieśń o głodzie*, *Pałę Paryż*), niejednokrotnie przejawiając ambicje redefinicji kluczowego dla badań nad kulturą pojęcia „historii”, akcentując przede wszystkim jej ludowy, egalitarny charakter (*Ziemia na lewo*, *Słowo o Jakubie Szeli*, *Rzecz gromadzka*).

Usytuowanie dzieł Jasińskiego w obszarze pograniczy obowiązujących norm kulturowych i politycznych może okazać się owocną strategią badawczą również dlatego, że nie kwestionując dotychczasowego stanu badań, jest zdolna przyczynić się do pogłębionego zrozumienia wyborów estetycznych autora, wyjaśnić nie tylko źródła tak chętnie stosowanych przezeń kategorii groteski literackiej, innowacji leksykalnej oraz wyboru poetyki socrealistycznej u schyłku jego drogi artystycznej, ale również zobrazować – nierozzerwalne w tym przypadku – związki polityki i estetyki, w których Jasiński, jak również i całe środowisko awangardy futurystycznej, któremu przewodził, dostrzegał narzędzia prospektywnej zmiany.